

Høringsnotat

Forslag om forlengelse av
midlertidig forskrift om bruk av flaskehalsinntekter

Innhold

1. Innledning.....	3
2. Bakgrunn for høringsforslaget	3
3. Gjeldende rett	4
4. Departementets forslag.....	5
5. Økonomiske og administrative konsekvenser.....	5
6. Forslag til forskriftstekst	7

1. Innledning

Olje- og energidepartementet foreslår å forlenge midlertidig forskrift av 27. oktober 2022 nr.1806 om bruk av flaskehalsinntekter. Den midlertidige forskriften gjelder for flaskehalsinntekter som er opparbeidet fra 1. januar 2022 til 31. desember 2023. Departementet foreslår at ordningen skal forlenges slik at den varer ut 2024.

Kraftprisene har i 2022 og til dels 2023 vært svært høye i store deler av landet. Det er muligheter for at kraftprisene fortsetter å være høye også utover i 2024. Parallelt med høye kraftpriser har Statnett fått ekstraordinært høye flaskehalsinntekter de siste to årene. Det er forventet at flaskehalsinntektene i 2024 fortsatt vil være høyere enn historiske flaskehalsinntekter.

Den midlertidige forskriften om bruk av flaskehalsinntekter er ment å redusere sannsynligheten for at nettkunder i områder med høye kraftpriser får økt nettleie som følge av økte kostnader til nettap i regionalt og lokalt distribusjonsnett. Departementet foreslår at virkeområdet for forskriften forlenges ut 2024.

2. Bakgrunn for høringsforslaget

Formålet med forskriften da den ble fastsatt i oktober 2022 var å etablere en midlertidig ordning for omfordeling av flaskehalsinntekter mellom budområder internt i Norge og fra mellomlandsforbindelsen til Storbritannia fra Statnett SF til regionale og lokale nettselskaper for å redusere sannsynligheten for økt nettleie på grunn av høye kraftpriser.

Nettselskapene opplevde i 2022 høye nettapskostnader som en følge av svært høye kraftpriser. Dette følger av at nettselskapene må kjøpe kraft for å dekke nettapet i de prisområdene der de har kunder. Kostnadene til kjøp av nettap inngår i grunnlaget for å beregne inntektsrammen til nettselskapene. Dette medførte at tillatt inntekt til de underliggende nettselskapene i stor grad ville overgå selskapenes faktiske inntekter.

I fravær av den midlertidige ordningen ville nettselskapene hatt en betydelig mindreinntekt som de måtte hentet inn gjennom store og umiddelbare økninger i nettleien. Det ville gitt økte kostnader for strømkundene. Dersom nettselskapene i en situasjon med store nettapskostnader og mindreinntekter ikke hadde økt nettleien, kunne det ført til likviditetsutfordringer i enkelte nettselskap. I tillegg kunne nettselskapene risikert å komme i konflikt med regelverket om deres håndtering av mindreinntekt. En økning i nettleien ville ha rammet nettkunder som allerede opplevde store kostnader knyttet til sitt kraftforbruk som en følge av svært høye kraftpriser.

Kraftmarkedet i Norge er inndelt i fem budområder. Statnett fastsetter budområdene i regional- og transmisjonsnettet basert på hvor det er strukturelle flaskehals i overføringsnettet. Det oppstår ulik pris i budområdene dersom tilbud og etterspørsel i kraftmarkedet tilsier at mer kraft bør overføres mellom områdene enn hva det er kapasitet til i strømmnettet. Kraften transporteres da fra områder med lavere pris til områder med høyere pris.

Slik sørger markedet for at kraften flyter til områdene hvor det er størst behov. Kunden betaler ut fra spotprisen i budområdet hvor kunden er tilknyttet, mens produsenten får betalt prisen i sitt budområde. Dersom det er prisdifferanse mellom de to områdene oppstår det flaskehalsinntekter. Ved handel mellom budområder internt i Norge går flaskehalsinntektene i sin helhet til Statnett. Ved handel på utenlandsforbindelsene deles flaskehalsinntektene likt mellom Statnett og deres partner i utlandet som eier den andre enden av forbindelsen.

Flaskehalsinntektene til Statnett har i 2022 og 2023 vært historisk høye, som har medført at Statnett har hatt inntekter utover foretakets tillatte inntekt. Merinntekten skal i utgangspunktet tilbakeføres til nettkundene i transmisjonsnettet og underliggende nett ved at Statnett reduserer sine tariffer. På grunn av merinntekts størrelse i 2022 og 2023, ville det i fravær av ordningen tatt tid før tilbakeføringen av inntektene kom kundene i underliggende nett til gode. Den midlertidige ordningen tilbakefører flaskehalsinntektene til nettkundene raskere enn om det gjøres gjennom reduksjoner i transmisjonsnettleien. Ordningen gir også en mer treffsikker metode for å avlaste kunder i prisområder med høye kraftpriser.

Det er usikkerhet knyttet til kraftprisen i 2024. Situasjonen i kraftmarkedet ikke er fullstendig normalisert, og det kan forekomme høye kraftpriser også i 2024. På samme tid er det forventet at flaskehalsinntektene til Statnett vil fortsatt ligge på et høyere nivå enn hva de historiske inntektene har vært.

Samlet vurderer departementet at det vil være hensiktsmessig å forlenge den midlertidige ordningen om bruk av flaskehalsinntekter, slik at den også skal kunne virke i tråd med sitt formål i 2024. Dersom den midlertidige forskriften ikke forlenges, risikerer man igjen at sluttbrukere i kraftmarkedet som opplever høye kraftpriser på samme tid risikerer store økninger i nettleien. Gitt høye flaskehalsinntekter og en kraftpris på godt over 35 øre/kWh i et område, vil en videreføring av den midlertidige ordningen kunne bidra til å oppnå formålet også i 2024.

3. Gjeldende rett

Energiloven §§ 4-1 og 10-6 gir departementet hjemmel til å gi forskrift til gjennomføring og utfylling av loven og dens virkeområde. Den midlertidige forskriften fastsetter de rettslige rammene for en ordning der ekstraordinære høye flaskehalsinntekter i transmisjonsnettet kommer nettkundene i underliggende nett til gode. Ordningen trådte i kraft med virkning for nettselskapenes tillatte og faktiske inntekt for 2022, og virker i utgangspunktet frem til 31. desember 2023.

Etter forskriften skal Statnett hvert kvartal å fremlegge en rapport med et begrunnet forslag til hvor stor andel av flaskehalsinntektene som kan betales ut til underliggende nett. Forskriften gjelder i dag for flaskehalsinntekter mellom budområder internt i Norge og fra mellomlandsforbindelsen til Storbritannia som er opparbeidet fra 1. januar 2022 til 31. desember 2023. Forslaget Statnett fremlegger i rapporten skal baseres på en helhetlig vurdering av foretakets inntekter og kostnader over tid, hvor målet er at flaskehalsinntekter som ikke er nødvendige for å dekke Statnetts kostnader overføres til underliggende nett.

Forslaget baseres på Statnetts forskriftsfestede plikt til å styre mer-/mindreinntekten mot null. Overførte flaskehalsinntekter kan ikke overstige Statnetts merinntekt.

Reguleringsmyndigheten for energi (RME) skal beregne hvordan inntektene skal fordeles blant de underliggende nettselskapene. Fordelingen skal baseres på nettselskapenes nettapskostnader, i form av en terskelpris for nettapskostnaden. RME beregner terskelprisen for å motta utbetaling, slik at beløpene som samlet utbetales er lik beløpet som er tilgjengelig for utbetaling fra Statnett. Denne terskelprisen kan ikke være lavere enn 350 kr/MWh. RME beregner deretter et beløp per nettselskap som Statnett er pliktet til å utbetale. Nettselskaper med beregnet kraftpris over terskelprisen mottar utbetaling tilsvarende deres nettapsvolum multiplisert med differansen mellom deres kraftpris og terskelpris.

Ordningen administreres og forvaltes av RME.

4. Departementets forslag

Departementet foreslår å forlenge virkeområdet for den midlertidige forskriften til å gjelde frem til 31. desember 2024. Forskriften vil omfatte flaskehalsinntekter mellom budområder internt i Norge og fra mellomlandsforbindelsen til Storbritannia som er opparbeidet fra 1. januar 2022 til 31. desember 2024.

Videre foreslår departementet å presisere at Statnetts rapportering for 2023 også skal gjelde for 2024. Denne endringen vil innebære at Statnett skal rapportere summen av flaskehalsinntekter tilgjengelig for utbetaling innen 14 dager før inngangen av hvert kvartal også for 2024.

Departementet foreslår at forskriften oppheves 1. juni 2025.

5. Økonomiske og administrative konsekvenser

Utbetalinger

Siden ordningen kom på plass er det betalt ut 8,2 milliarder kroner til underliggende nettselskaper. For 2022 ble det utbetalt 5,9 milliarder kroner. For 2022 hadde Statnett rapportert inn at det var 9 milliarder kroner tilgjengelig for utbetaling. For første kvartal i 2023 ble det utbetalt 2,3 milliarder kroner til underliggende nettselskaper, av et tilgjengelig beløp på 3 milliarder kroner. I andre kvartal og tredje kvartal i 2023 var det ingen utbetaling til underliggende nettselskaper, til tross for at det var rapportert inn 800 millioner kroner tilgjengelig for utbetaling. Bakgrunnen for dette var at RME beregnet utbetalingen i første kvartal i 2023 som tilstrekkelig til å dekke de høye kraftprisene i andre og tredje kvartal.

Det er knyttet stor usikkerhet til størrelsen av eventuelle utbetalinger til underliggende nettselskaper ved en forlengelse av ordningen ut 2024. Eventuelle utbetalinger vil avhenge av kraftprisene i 2024, prisforskjellene mellom prisområder internt i Norge samt på mellomlandsforbindelsen til Storbritannia, samt merinntekten til Statnett. Situasjonen i kraftmarkedet ikke er fullstendig normalisert, og det kan forekomme høye kraftpriser også i 2024. På samme tid er det forventet at flaskehalsinntektene til Statnett fortsatt vil ligge på et

høyere nivå enn hva de historiske inntektene har vært. Dette vil isolert sett kunne gi Statnett store merinntekter også i 2024. Merinntekten til Statnett vil også avhenge av tariffingen i transmisjonsnettet, som vil kunne bidra til å styre merinntekten mot null.

RME

En forlengelse av ordningen medfører økte utgifter for RME knyttet til administrasjonen av ordningen i 2024, i form av tilsyn og behandling av eventuelle klagesaker. Det påløper administrative oppgaver med beregning av fordelingen av flaskehalsinntektene samt orientering av relevante aktører med kvartalsvise vedtak. De samlede økonomiske og administrative konsekvensene for RME som følger av en forlengelse av ordningen vurderes som minimale.

Statnett SF

Dersom forlengelse av ordningen medfører utbetalinger til underliggende nettselskap, vil Statnett få redusert merinntekt for 2024, som medfører reduserte rentekostnader. Videre vil det påløpe administrative oppgaver for Statnett i form av betaling av fakturaer og beregning av beløpet som skal settes av til utbetaling hvert kvartal. De samlede økonomiske og administrative konsekvensene for Statnett vurderes som minimale.

Underliggende nettselskaper

En forlengelse av ordningen vil sikre en kontantstrøm for underliggende nettselskap som opplever økte nettapkostnader, uten at de behøver å øke nettleien. Dette vil kunne redusere sannsynligheten for likviditetsutfordringer i nettselskapene. Nettselskap som kvalifiserer til en utbetaling gjennom ordningen, vil måtte fakturere Statnett. Dette vurderes som et minimalt merarbeid.

Nettkunder

En forlengelse av ordningen vil redusere den økonomiske belastningen for nettkunder i prisområder med høy kraftpris. For øvrige nettkunder vil en forlengelse av ordningen kunne medføre at noen kommer noe dårligere ut, ettersom en mindre del av merinntekten kommer alle kunder til gode gjennom en reduksjon i tariffene i transmisjonsnettet.

Departementet ber om tilbakemeldinger i høringen dersom forlengelse av den midlertidige forskriften medfører andre økonomiske eller administrative konsekvenser enn beskrevet.

6. Forslag til forskriftstekst

Forskrift om endring i midlertidig forskrift 27. oktober 2022 nr. 1806 om bruk av flaskehalsinntekter (forlengelse av ordningen)

Fastsatt av Olje- og energidepartementet xx.yy.2023 med hjemmel i [lov 29. juni 1990 nr. 50 om produksjon, omforming, overføring, omsetning, fordeling og bruk av energi m.m. \(energiloven\) § 4-1](#) og [§ 10-6](#).

I

I midlertidig forskrift 27. oktober 2022 nr. 1806 om bruk av flaskehalsinntekter gjøres følgende endringer:

§ 3 skal lyde:

§ 3. Virkeområde

Forskriften gjelder flaskehalsinntekter mellom budområder internt i Norge og fra mellomlandsforbindelsen til Storbritannia som er opparbeidet fra 1. januar 2022 til *31. desember 2024*.

§ 4 annet ledd skal lyde:

For 2023 og 2024 skal Statnett SF rapportere summen av flaskehalsinntekter tilgjengelig for utbetaling innen 14 dager før inngangen av hvert kvartal.

§ 10 skal lyde:

§ 10. Varighet

Forskriften trer i kraft 1. november 2022 og oppheves 1. juni 2025.

II

Forskriften trer i kraft straks.